

Til lovforslag nr. L 172. Betænkning afgivet af Erhvervsudvalget den 22. maj 1997

Betænkning

over

Forslag til konkurrencelov

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til erhvervsministeren, som denne har besvaret skriftligt og mundtligt. Nogle af udvalgets spørgsmål samt erhvervsministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Der er af erhvervsministeren og nogle mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Akademikernes Centralorganisation,
Assurandør-Societetet,
Dansk Handel & Service,
Dansk Magasinpresses Udgiverforening,
Dansk Skovforening,
Danske Dagblades Forening,
Danske Elværkers Forening,
Danske Vognmænd,
De Danske Skovdyrkerforeninger,
Den danske Forlæggerforening,
Foreningen af Registrerede Revisorer og
Topdanmark A/S.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Venstres, Det Konservative Folkepartis, Det Radikale Venstres og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af erhvervsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis og Enhedslistens medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af erhvervsministeren og det af mindretallet stillede ændringsforslag. Mindretallet stiller sig uforstående over for, at regeringen ikke foreslår en

fusionskontrol, og at den danske konkurrence-lovgivning derfor fortsat vil adskille sig fra de fleste af vore nabolande og fra EU's konkurrenceregler. Holland og Finland er ved at indføre fusionskontrol, efterladende Danmark i selskab med Luxemburg. Forundringen er så meget desto større, som det er fremgået, at regeringspartierne også er tilhænger af fusionskontrol, og at der således kunne skabes flertal for alle de af regeringen stillede ændringsforslag og for en bestemmelse om fusionskontrol.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af erhvervsministeren under nr. 12, 13, 15, 16, 17 og 18 og de af mindretallet stillede ændringsforslag. Såfremt mindretallets ændringsforslag ikke vedtages, vil mindretallet tillige stemme for de øvrige af erhvervsministeren stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Til § 2

Af et *mindretal* (FP):

- 1) *Stk. 2* udgår.
Stk. 3 bliver herefter *stk. 2*.

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af FP):

- 2) *Stk. 2* affattes således:
»*Stk. 2*. Reglerne i kapitel 2 og 3 gælder ikke, hvis en konkurrencebegrænsning er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering. En konkurrencebegrænsning, som er

fastsat af en kommunalbestyrelse, er kun en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, når konkurrencebegrænsningen er nødvendig for, at kommunalbestyrelsen kan opfylde de opgaver, den er pålagt i henhold til lovgivning.«

3) Efter stk. 2 indsættes som nye stykker:

»Stk. 3. Beslutninger truffet af bestyrelsen i et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, sidestilles med beslutninger truffet af kommunalbestyrelsen, jf. stk. 2.

Stk. 4. Afgørelse af, hvorvidt en konkurrencebegrænsning er omfattet af stk. 2, træffes af den myndighed m.v., der har fastsat reguleringen eller truffet beslutningen, eller, såfremt reguleringen er fastsat ved lov eller EF-forordning, af vedkommende minister.

Stk. 5. Hvis en konkurrencebegrænsning er omfattet af stk. 2, kan Konkurrencerådet rette henvendelse til pågældende myndighed, påpege mulige skadelige virkninger for konkurrencen samt fremkomme med forslag til fremme af konkurrencen på det pågældende område. Myndigheden skal svare på henvendelsen inden 3 måneder fra modtagelsen heraf.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 6.

Af et *mindretal* (SF og EL):

Til kapitel 4

4) I kapiteloverskriften indsættes efter »fusioner«: »og fusionskontrol«.

Nye paragraffer

5) Efter § 12 indsættes i kapitel 4 som nye paragraffer:

»§ 01. En fusion opstår efter denne lov:

- 1) når to eller flere hidtil uafhængige virksomheder sammensmeltes til én virksomhed, eller
- 2) når en eller flere personer, som allerede kontrollerer mindst en virksomhed, eller en eller flere virksomheder ved køb af andele eller aktiver gennem aftale eller på anden vis erhverver den direkte eller indirekte kontrol over det hele eller dele af en eller flere andre virksomheder.

Stk. 2. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler om afgrænsningen af fusionsbegrebet, herunder regler om, hvorledes selvstæn-

digt fungerende joint ventures omfattes af fusionsbegrebet.

§ 02. En fusion forbydes, hvis

- 1) den skaber eller styrker en dominerende stilling, som hæmmer eller er egnet til at hæmme den effektive konkurrence betydeligt på det danske marked eller en væsentlig del heraf, og dette sker på en måde, som er skadelig ud fra almene hensyn, eller
- 2) den i øvrigt bevirker, at almene hensyn væsentligt tilsidesættes.

Stk. 2. Fusioner, som efter stk. 1 er forbudt, er ugyldige.

Stk. 3. Såfremt det er tilstrækkeligt for at fjerne de skadelige virkninger af en fusion, kan der i stedet for, at fusionen forbydes, knyttes betingelser til godkendelsen. Betingelserne kan bestå i,

- 1) at de fusionerede virksomheder skal afhænde en del af den samlede virksomhed, eller
- 2) krav om gennemførelse af andre konkurrencefremmende foranstaltninger.

§ 03. En fusion skal anmeldes til Konkurrencestyrelsen, når

- 1) de involverede virksomheder har en samlet årlig omsætning på mindst 2 mia. kr. eller 20 pct. af markedet eller
- 2) den overtagne virksomhed har en årlig omsætning på mindst 100 mio. kr.

Hvis en virksomhed er en del af en koncern, beregnes den samlede omsætning ud fra koncernomsætningen.

Stk. 2. Fusioner omfattet af stk. 1 skal anmeldes til Konkurrencestyrelsen senest en uge efter aftalens indgåelse, offentliggørelsen af overtagelses- eller ombytningstilbudet eller erhvervelsen af en kontrollerende andel.

Stk. 3. Konkurrencestyrelsen skal inden 30 dage fra anmeldelsen beslutte, om en fusion skal godkendes, eller om der skal iværksættes en uddybende undersøgelse (fase 1). I denne periode må ingen af parterne tage skridt til at fuldføre fusionen. Konkurrencestyrelsen kan under særlige omstændigheder udsætte fusionens fuldførelse indtil endelig godkendelse. Såfremt Konkurrencestyrelsen beslutter at indlede en uddybende undersøgelse, har styrelsen yderligere 3 måneder til enten at godkende fusionen eller indbringe sagen for Københavns Byret (fase 2).

Stk. 4. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler for gennemførelse af fusionskontrollen, herunder proceduren i forbindelse hermed, samt for beregning af de i stk. 1 fastsatte omsætningstærskler.

§ 04. Københavns Byret skal inden 6 måneder fra tidspunktet for Konkurrencestyrelsens indbringelse af sagen træffe afgørelse i sagen (fase 3). Denne frist kan forlænges, men forbud eller betingede godkendelser kan kun udstedes indtil 2 år efter aftalens indgåelse.

§ 05. Byrettens afgørelser truffet efter § 02, stk. 1 og 3, kan indbringes for landsretten. Landsretten skal træffe afgørelse inden 3 måneder fra tidspunktet for indbringelsen.

§ 06. Afgørelser truffet efter § 02, stk. 1 og 3, kan genoptages ved landsretten, såfremt der foreligger væsentligt nyt i sagen, der taler for at ophæve eller lempe forbudet eller betingelserne.

Stk. 2. Genoptagelse kan begæres af Konkurrencestyrelsen, af den, afgørelsen retter sig til, eller af den, som i øvrigt har individuel, væsentlig interesse i sagen.«

Til § 13

Af et mindretal (FP):

6) I *stk. 1* ændres »§ 2, stk. 3, 2. pkt.« til: »§ 2, stk. 2, 2. pkt.«

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af FP):

7) I *stk. 1* ændres »§ 2, stk. 3, 2. pkt.« til: »§ 2, stk. 6, 2. pkt.«

Af et mindretal (FP):

8) *Stk. 2* affattes således:

»*Stk. 2.* Anmeldelser efter § 2, stk. 2, 1. pkt., samt afgørelser truffet i medfør af loven kan offentliggøres.«

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af FP):

9) I *stk. 2* ændres »§ 2, stk. 2« til: »§ 2, stk. 5«, og »§ 2, stk. 3, 1. pkt.« ændres til: »§ 2, stk. 6, 1. pkt.«

Til § 14

Af et mindretal (FP):

10) I *stk. 1* udgår ordene », jf. dog § 2, stk. 2, 2. pkt.«

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af FP):

11) I *stk. 1* ændres »§ 2, stk. 2, 2. pkt.« til: »§ 2, stk. 4.«

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af udvalget:

12) I *stk. 3* indsættes efter »virksomhed«: », herunder regler om afskedigelse af rådsmedlemmer eller disses suppleanter efter indstilling fra Konkurrencerådets formand før en periodes ophør.«

Til § 15

13) I *stk. 1, 2. pkt.*, indsættes efter »kongen«: »for en periode på op til 4 år«.

Til § 19

Af et mindretal (FP):

14) I *stk. 1* ændres »§ 2, stk. 1 og 3, 1. pkt., til: »§ 2, stk. 1 og 2, 1. pkt.,«.

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af FP):

15) *Stk. 1* affattes således:

»Konkurrencerådets afgørelser truffet efter § 2, stk. 1 og stk. 6, 1. pkt., § 5, stk. 1, § 6, § 7, § 8, stk. 1 og 3-5, § 9, § 11, § 12, stk. 1, § 13, stk. 4, § 16 og § 27, stk. 4, 2. pkt., kan påklages til Konkurrenceankenævnet.«

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af udvalget:

Til § 23

16) *Stk. 1, nr. 2*, affattes således:

»2) overtræder § 11, stk. 1, hvis den pågældende virksomhed inden for de seneste 5 år har fået et påbud vedrørende et tilsvarende misbrug af dominerende stilling, jf. § 11, stk. 3,«.

Til § 27

17) *Stk. 1, 2. pkt.*, affattes således:

»Dog træder bestemmelserne i § 14, stk. 3, og § 15 i kraft den 1. juli 1997.«

18) I *stk. 2* indsættes efter 1. pkt. som nye punktnummer:

»En godkendelse, som er meddelt efter konkurrencelovens § 14, stk. 1, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, bevarer sin gyldighed, indtil Konkurrencerådet måtte træffe afgørelse om at tilbagekalde godkendelsen. Afgørelsen træffes efter de hidtil gældende regler.«

Af *erhvervsministeren*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af FP):

19) I *stk. 5* ændres »§ 2, stk. 3« til: »§ 2, stk. 6«.

Bemærkninger

Til nr. 1

Det foreslås, at undtagelsesbestemmelsen for konkurrencebegrænsninger, som er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering eller en beslutning truffet af en kommunalbestyrelse eller bestyrelsen i et kommunalt fællesskab, udgår.

Undtagelsesbestemmelsen indebærer, at der vil være et ikke nærmere defineret område for undtagelse af konkurrencebegrænsende adfærd foretaget af offentlige eller halvoffentlige virksomheder eller myndigheder. Undtagelsesbestemmelsen indebærer tillige, at reaktionen over for offentlige eller halvoffentlige virksomheder eller myndigheder højst kan være en henvendelse til den ansvarlige myndighed med forslag til, hvordan man kan afhjælpe virkningerne af den konkurrencebegrænsende adfærd. Myndigheden har således ikke pligt til at foretage sig noget. Da der ikke findes at være reel forskel mellem den offentlige og den privat erhvervsudøvelse, og da der er behov for et effektivt Konkurrenceråd såvel over for private som over for offentlige virksomheder, findes det logisk at fjerne enhver undtagelsesmulighed for offentlige virksomheder. Dette sikres ved ændringsforslaget.

Til nr. 2

Efter lovforslagets § 2, stk. 2, er en erhvervsvirksomheds konkurrencebegrænsninger, som er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, undtaget fra reglerne i kapitel 2 og 3. I sådanne tilfælde kan konkurrencemyndigheden rette en offentliggjort henvendelse til vedkommende myndighed og gøre opmærksom på eventuelle konkurrenceskadelige virkninger, jf. stk. 5.

Formålet med § 2, stk. 2, er at sikre, at politisk bestemte reguleringer ikke kan underkendes af konkurrencemyndigheden, idet disse reguleringer kan være betinget af andre samfundshensyn end hensynet til konkurrencen. Det følger af § 2, stk. 1, at lovforslaget ikke skelner mellem konkurrencebegrænsninger, der optræder i forbindelse med privat erhvervsvirksomhed, og konkurrencebegrænsninger, der optræder i forbindelse med offentlig erhvervsvirksomhed. Følger en konkurrencebegrænsning af offentlig regulering m.v., vil den være undtaget fra forbudsbestemmelserne i kapitel 2 og 3, uanset i hvilket regi - offentligt eller privat - erhvervsvirksomheden udføres.

For at sikre en effektiv anvendelse af konkurrencereglerne er det præciseret, at konkurrencebegrænsningen skal være en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering.

Ved offentlig regulering forstås bl.a. lovgivning og bekendtgørelser, generelle budgetregler, aktstykker samt reglerne om kommunernes ulovbestemte opgaver (kommunalfuldmagten). Endvidere vil forpligtelser efter f.eks. ratificerede konventioner og EF-forordninger også falde ind under begrebet offentlig regulering.

Forslaget til stk. 2, 1. pkt., indebærer ikke særlige indholdsmæssige krav til reguleringens ordlyd, men det er myndigheden - og ikke virksomhederne selv - der skal udmønte hensigten bag lovgivningen. Virksomhederne vil derfor ikke kunne påberåbe sig en bemyndigelsesbestemmelse som grundlag for en konkurrencebegrænsning. Det er således en forudsætning, at hjemmelen til at gennemføre en offentlig regulering er udnyttet, svarende til hidtidig praksis efter den gældende konkurrencelov.

I stk. 2, 2. pkt., præciseres det, at en konkurrencebegrænsning, som er fastsat af kommunalbestyrelsen, betragtes som en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, når konkurrencebegrænsningen er nødvendig for,

at kommunalbestyrelsen kan opfylde de opgaver, den er pålagt i henhold til lovgivning. Præciseringen gælder alle former for kommunale konkurrencebegrænsninger. Dette gælder således f.eks. også konkurrencebegrænsninger fastsat i et kommunalt regulativ.

Begrundelsen for at undtage sådanne konkurrencebegrænsninger er, at kommunalbestyrelsen skal have mulighed for at tilrettelægge de opgaver, den er pålagt efter lovgivningen. Imidlertid indebærer formuleringen også, at konkurrencebegrænsningen skal være nødvendig for kommunens opfyldelse af sine opgaver. Dette indebærer, at kommunen skal vælge den mindst konkurrenceforvridende løsning ved udførelsen af en given erhvervsvirksomhed, hvor lovgivningen åbner mulighed for, at virksomheden kan udføres på flere forskellige måder.

Ved at anvende formuleringen »fastsat« i stk. 2, 2. pkt., er det præciseret, at for at en konkurrencebegrænsning kan være en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, skal konkurrencebegrænsningens konkrete indhold fremgå direkte af kommunalbestyrelsens beslutning, regulativ m.v. Det er således ikke tilstrækkeligt, at en konkurrencebegrænsning f.eks. følger af en mere generel beslutning truffet af en kommunalbestyrelse.

Dernæst skal en konkurrencebegrænsning være nødvendig for, at kommunalbestyrelsen kan varetage de opgaver, den er pålagt. Hvorvidt en konkurrencebegrænsning er nødvendig, afhænger af de hensyn eller mål, der ligger bag ved den pågældende lovgivning. Det er derfor fundet naturligt, at det er den myndighed, der fastsætter reguleringen eller træffer beslutningen, der afgør, hvorvidt en konkurrencebegrænsning må anses for nødvendig, jf. stk. 4. At kommunalbestyrelsen skal være pålagt en opgave, indebærer, at det skal følge af lovgivningen, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for eller skal varetage en bestemt opgave.

Det betyder, at hvis en kommunalbestyrelse fastsætter en konkurrencebegrænsning, der er unødvendig for at opfylde de opgaver, som den er pålagt i henhold til lovgivning, så finder undtagelsen ikke anvendelse.

Til nr. 3

Af stk. 3 fremgår det, at beslutninger truffet af bestyrelsen i et kommunalt fællesskab, jf. §

60 i lov om kommuners styrelse, sidestilles med beslutninger truffet af kommunalbestyrelsen.

Begrundelsen for at sidestille beslutninger truffet af bestyrelsen i kommunale fællesskaber med beslutninger truffet af kommunalbestyrelsen er, at kommunale fællesskaber er karakteriseret ved, at der sker en kompetenceoverførsel fra de deltagende kommuner til fællesskabet. Et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, er således udtryk for, at den i lovgivningen fastsatte kompetence- og opgavefordeling er fraveget. Det kommunale fællesskab udøver ikke funktioner på kommunernes vegne i henhold til delegation, men har en selvstændig kompetence.

Det fremgår af stk. 4, at afgørelse af, hvorvidt en konkurrencebegrænsning er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering m.v., træffes af den myndighed, der har fastsat reguleringen eller truffet beslutningen. Hvis reguleringen er fastsat ved lov eller EU-forordning, træffes afgørelsen af vedkommende minister. Det følger dog af dansk rets almindelige regler, at den endelige afgørelse af spørgsmålet om, hvorvidt en erhvervsvirksomheds konkurrencebegrænsning er omfattet af § 2, stk. 2, henhører under domstolene.

Det er en given forudsætning ved administration af konkurrenceloven, at konkurrencemyndigheden ikke kan gå ind i en legalitetsprøvelse af offentlig regulering og beslutninger.

Stk. 5 giver konkurrencemyndigheden mulighed for at rette henvendelse til den pågældende myndighed m.v. og påpege mulige skadelige virkninger for konkurrencen. Bestemmelsen følger hidtidig praksis, men er gjort mere effektiv ved at indføje en pligt for den pågældende myndighed til at svare på henvendelsen inden for 3 måneder fra modtagelsestidspunktet. Den foreslåede bestemmelse præciserer endvidere Konkurrencerådets adgang til i en sådan henvendelse at fremkomme med forslag til fremme af konkurrencen på det pågældende område.

Forud for en sådan henvendelse forudsættes Konkurrencerådet at drøfte sagen med den pågældende myndighed.

En § 2, stk. 5-henvendelse kan offentliggøres, ligesom den offentlige myndigheds svar på Konkurrencerådets henvendelse kan offentliggøres, jf. § 13, stk. 2. Offentliggørelsen vil ske ved Konkurrencerådets foranstaltning. Heri

ligger en forudsætning om, at en offentlig myndighed i forbindelse med besvarelsen kommer med en begrundet stillingtagen til Konkurrencerådets anbefaling.

Under den gældende konkurrencelov er det altid Konkurrencerådet og ikke rådets sekretariat, der retter en offentliggjort § 15-henvendelse til andre offentlige myndigheder. Ud fra hensynet til at give henvendelser efter lovforslagets § 2, stk. 5, mest mulig vægt både over for den pågældende myndighed og i den offentlige debat er det fundet hensigtsmæssigt fortsat at lade denne del af konkurrencelovens anvendelsesområder varetage af Konkurrencerådet.

Til nr. 4 og 5

Med ændringsforslagene indføres kontrol med fusioner, så den danske konkurrencelovgivning får en bestemmelse herom, ligesom der i EU og i vore nabolande er fusionskontrol.

Med forslagene kan fusioner forbydes, hvis de begrænser konkurrencen, dog således, at sådanne fusioner kan godkendes, hvis det er til fordel for almene interesser. Fusioner kan også forbydes, hvis de er i modstrid med almene interesser.

Med en fusionskontrol bliver det således muligt for samfundet at gribe ind, dels for at sikre konkurrencen på markedet, dels for at varetage vigtige almene interesser. Køb og salg af virksomheder sker i stigende omfang, og i mange tilfælde er der store samfundsmæssige interesser på spil. Derfor er der brug for i bestemte situationer at kunne gribe ind.

Til nr. 6, 8, 10 og 14

Ændringsforslagene er en konsekvens af ændringsforslag nr. 1.

Til nr. 7, 9, 11 og 19

Ændringsforslagene er en konsekvens af ændringsforslag nr. 2 og 3.

Til nr. 12

Ved den foreslåede tilføjelse til § 14, stk. 3, tillægges erhvervsministeren en udtrykkelig hjemmel til at fastsætte regler om afskedigelse af rådsmedlemmer eller disses suppleanter før en periodes ophør.

Af hensyn til retssikkerheden for Konkurrencerådets medlemmer og af hensyn til Konkurrencerådets uafhængighed forudsætter forslaget, at erhvervsministeren skal fastsætte klare regler for, hvornår afskedigelse kan finde sted.

Afskedigelse kan kun finde sted i tilfælde af overtrædelse af tavshedspligten eller ved grov tilsidesættelse af medlemmernes øvrige pligter efter Konkurrencerådets forretningsorden.

Afskedigelse for overtrædelse af tavshedspligten omfatter tilfælde, hvor rådsmedlemmer enten har udtalt sig om fortrolige sager eller har udleveret fortrolige dokumenter. Det er fundet nødvendigt at præcisere rådsmedlemmernes tavshedspligt, idet det blandt andet må forventes, at rådsmedlemmerne i øget omfang vil få adgang til fortrolige EU-dokumenter. Det forudsættes, at der ikke sker en ændring af hidtidig praksis, hvorefter et organisationsindstillet medlem af Konkurrencerådet kan drøfte problemstillinger i sager, der er til behandling i rådet, med personer i de indstillende organisationer, under den pågældendes eget ansvar for at fortrolige oplysninger ikke priskydes.

Erhvervsministeren vil endvidere kunne fastsætte regler om afskedigelse af rådsmedlemmer i tilfælde, hvor rådsmedlemmer i øvrigt groft tilsidesætter deres pligter i henhold til Konkurrencerådets forretningsorden. Afskedigelse i denne forbindelse kan kun ske i særligt grove tilfælde, og der vil således normalt kun være adgang til afskedigelse, hvor der er tale om gentagen tilsidesættelse af de pligter, der påhviler et rådsmedlem.

Forslaget berører ikke Konkurrencerådets status, og rådet er således stadig væk uafhængigt af erhvervsministeren. Til sikring af Konkurrencerådets uafhængighed skal reglerne om afskedigelse indeholde en procedure, hvorefter afskedigelse kun kan finde sted efter indstilling fra Konkurrencerådets formand.

Erhvervsministeren kan således ikke på eget initiativ foranledige en afskedigelse af et rådsmedlem. Adgangen til afskedigelse omfatter ikke Konkurrencerådets formand, idet formanden udnævnes af kongen.

Til nr. 13

Ændringsforslaget har til formål at begrænse den periode, som formanden udnævnes for, til 4 år. Herefter er der mulighed for genudnævnelse eller udnævnelse af en ny formand.

Efter lovforslaget vil udnævnelsen være tidsubegrænset, således at formanden bevarer sin udnævnelse indtil pensioneringen. Henset til, at udnævnelsen til formand for en række andre råd som f.eks. Fondsrådet og Forsikringsrådet i dag er tidsbegrænset, er det fundet hensigtsmæssigt også for Konkurrencerådets vedkommende at indføre en ordning med tidsbegrænset udnævnelse.

Forslaget berører ikke Konkurrencerådets status, og rådet er således stadig væk uafhængigt af erhvervsministeren. Ligeledes er det stadig væk kongen, der udnævner formanden for Konkurrencerådet.

Til nr. 15

Der tilsigtes med lovforslagets § 19 ingen ændringer i forhold til den gældende konkurrencelovs § 18.

Udgangspunktet vil som hidtil være, at stort set alle Konkurrencerådets afgørelser kan ankes.

Afgørelser om, hvorvidt der er tale om erhvervsvirksomhed, jf. § 2, stk. 1, hvorvidt der er anmeldelsespligt for offentlig regulering, jf. § 2, stk. 6, 1. pkt., samt hvorvidt der er tale om løn- og arbejdsforhold, jf. § 3, 1. pkt., kan indbringes for ankenævnet.

Konkurrenceankenævnet kan endvidere tage stilling til, hvorvidt en aftale, vedtagelse eller en samordnet praksis er indgået inden for samme virksomhed eller concern, jf. § 5.

Afgørelser efter §§ 6 og 7 samt afgørelser efter § 8 om afslag på ansøgning om individuel fritagelse fra forbudet i § 6 samt indholdet, varigheden, forlængelsen eller tilbagekaldelsen af fritagelsen kan ligeledes indbringes for ankenævnet.

Erklæringer efter § 9, hvor Konkurrencerådet afgiver erklæring om, at anmeldte forhold falder uden for forbudet i § 6, stk. 1, og at der ikke vil blive grebet ind i medfør af § 6, stk. 4, kan indbringes for ankenævnet. Ligeledes kan afgørelser truffet i medfør af § 11 indbringes for ankenævnet.

Konkurrencerådets afgørelse om meddelelsespligt for fusioner m.v., jf. § 12, stk. 1, kan indbringes for ankenævnet.

Det er endvidere muligt at anke afgørelser om, hvilke oplysninger der skal undtages fra

offentliggørelse, jf. § 13, stk. 4. Tilsvarende kan afgørelser efter § 16 om indholdet og varigheden af de påbud, der kan anvendes i forbindelse med § 6, stk. 4, og § 11, stk. 3, ankes til ankenævnet.

Endelig kan afgørelser efter § 27, stk. 4, 2. pkt., om fristforlængelse ankes til ankenævnet.

Til nr. 16

Med den ændrede formulering af § 23, stk. 1, nr. 2, er det tilsigtet at præcisere, at straf for overtrædelse af forbudet mod misbrug af en dominerende stilling i § 11, stk. 1, kun kan komme på tale, såfremt Konkurrencerådet påviser, at den pågældende virksomhed inden for de seneste 5 år har modtaget et påbud efter § 11, stk. 3, for et tilsvarende misbrug.

Til nr. 17

Det foreslås, at bestemmelserne i § 14, stk. 3, og § 15 træder i kraft den 1. juli 1997. Med det fremrykkede ikrafttrædelsestidspunkt for § 14, stk. 3, sikres det, at erhvervsministerens fastsættelse af Konkurrencerådets forretningsorden samt af nærmere regler for rådets og Konkurrencestyrelsens virksomhed træder i kraft samtidig med bestemmelsen om udnævnelse af det nye Konkurrenceråd. Med det fremrykkede ikrafttrædelsestidspunkt for § 15 sikres det, at der oprettes et nyt Konkurrenceråd, der kan deltage i udstedelsen af de supplerende administrative forskrifter inden lovens ikrafttrædelse. I perioden fra den 1. juli 1997 til 1. januar 1998 vil det nuværende og det nye Konkurrenceråd fungere samtidig.

Til nr. 18

Ændringsforslaget indebærer, at en godkendelse af bindende videresalgspriser, som er meddelt efter den gældende konkurrencelovs § 14, stk. 1, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, forbliver i kraft, indtil Konkurrencerådet måtte træffe afgørelse om at tilbagekalde godkendelsen. Såfremt Konkurrencerådet træffer afgørelse om at tilbagekalde godkendelsen, skal denne afgørelse træffes efter de hidtil gældende regler i lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993.

Lissa Mathiasen (S) Ole Vagn Christensen (S) Sonja Mikkelsen (S) Hardy Hansen (S)
Jacob Buksti (S) fmd. Kjeld Rahbæk Møller (SF) Ulla Solvang (RV) Frank Aaen (EL)
Sonja Albrink (CD) Svend Erik Hovmand (V) Pia Larsen (V) Svend Heiselberg (V)
Erik Larsen (V) Kai Dige Bach (KF) nfm. Pernille Sams (KF) Flemming Hansen (KF)
Kirsten Jacobsen (FP)

Dansk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.

Nogle af udvalgets spørgsmål til erhvervsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 5:

Ministerens bedes oplyse, om de frivillige indkøbskæder kan fortsætte på uændrede vilkår, specielt hvad angår markedsføring og prisfastsættelse.

Spørgsmål 58:

Ministerens bedes redegøre nærmere for den fritagelse fra forbudet i § 6, som påtænkes udstedt for detailhandelen.

Svar:

De frivillige kæders aftaler vil umiddelbart være omfattet af forbudet i lovens § 6, hvis de indeholder bestemmelser, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

Bestemmelser i indkøbsforeningers aftaler om faste udsalgspriser for medlemmer vil – ligesom nu – være forbudt.

Det er i bemærkningerne til lovforslagets § 10 anført, at det er tanken at udstede en gruppefritagelse med henblik på de særlige danske forhold inden for detailhandelen. Jeg kan bekræfte, at jeg har til hensigt at udstede en gruppefritagelse for kædesamarbejde i detailhandelen.

Generelt kan det om gruppefritagelserne siges, at fritagelserne er begrundet i, at visse typer af konkurrencebegrænsende aftaler antages at indebære samfundsøkonomiske fordele, som overstiger de ulemper, som konkurrencebegrænsningen medfører.

Konkurrenceforholdene i den danske detailhandel varierer betydeligt. Detailhandelen er således karakteriseret ved kapitalkæder, frivillige kæder og kædesamarbejde inden for brugsforeningsbevægelsen. Kædernes konkurrenceforhold vil indgå ved udformningen af gruppefritagelsen, idet gruppefritagelsen netop skal afspejle forholdene på det danske marked.

Som følge heraf kan jeg derfor ikke give en konkret redegørelse for indholdet i gruppefritagelsen for kædesamarbejde i detailhandelen.

Udformningen af gruppefritagelsen vil ske efter nærmere forhandlinger med detailhandelens organisationer og ud fra undersøgelser af konkurrenceforholdene. Endelig skal det nye Konkurrenceråd høres.

Frivillige kædeaftaler, der måtte falde uden for gruppefritagelsen, vil efter anmeldelse til konkurrencemyndigheden kunne opnå individuel fritagelse, hvis det findes godtgjort, at de opfylder kravene til fritagelse i lovens § 8.

Spørgsmål 6:

Ministerens bedes redegøre for, om den eksisterende ordning med faste priser på aviser og bøger kan fortsætte og på hvilken måde.

Svar:

Jeg henviser til mit ændringsforslag til § 27 i L 172 (konkurrenceloven). Ændringsforslaget indebærer, at en godkendelse af bindende videresalgspriser, som er meddelt efter den gældende konkurrencelovs § 14, stk. 3, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, forbliver i kraft, indtil Konkurrencerådet måtte træffe afgørelse om at tilbagekalde godkendelsen.

Ændringsforslaget svarer til det forslag, der blev fremlagt af Konkurrenceudvalget. Eksisterende fastprisordninger for aviser, bøger og magasiner kan herefter videreføres, og tilbagekaldelse af godkendelserne skal ske efter den gældende konkurrencelov, jf. ovennævnte lovbekendtgørelse.

Spørgsmål 52:

Ministerens bedes uddybe begrundelsen for, hvorfor joint ventures falder ind under forbudet i § 6 set i lyset af, at lovforslaget ikke lægger op til bestemmelser om fusionskontrol.

Svar:

Som anført i bemærkningerne til lovforslaget betragtes visse joint ventures efter EU-konkurrencereglerne som fusioner, der behandles efter forordning nr. 4064/89 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser.

Da lovforslaget imidlertid ikke indeholder bestemmelser om fusionskontrol, er det fundet hensigtsmæssigt at fastslå, at alle former for aftaler om joint ventures behandles under forbudsbestemmelsen i § 6.

En situation, hvor visse aftaler om joint ventures helt lades ureguleret, netop fordi man ikke har fusionskontrol i Danmark, hænger ikke sammen med ønsket om en effektiv konkurrencelov.

At lade alle aftaler om joint ventures behandle under ét regelsæt – forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler – svarer i øvrigt til den retstilstand, som herskede i EU, inden fusionsforordning nr. 4064/89 trådte i kraft den 21. september 1990.

Efter de nuværende EU-konkurrenceregler behandles visse aftaler om joint ventures som nævnt under forordningen om fusionskontrol, mens andre aftaler om joint ventures behandles efter Traktatens artikel 85 om forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler. Det vil altså sige, at der ikke er nogen former for aftaler om joint ventures, der efter EU-konkurrencereglerne lades helt ureguleret.

Spørgsmål 77:

Ministeren bedes redegøre nærmere for sammenhængen mellem bemærkningerne om, at alle former for joint ventures falder ind under forbudet i § 6, og at der ifølge lovforslaget ikke skal være fusionskontrol i Danmark.

Ministeren bedes endvidere belyse, om bemærkningerne om joint ventures er overflødige, når der samtidig gennemføres et forbudsprincip vedrørende visse dominerende virksomheder.

Svar:

For så vidt angår første del af spørgsmålet, henviser jeg til mit svar på spørgsmål 52, som jeg kan udbyde på følgende måde:

I aftaler om joint ventures, der ikke omfattes af bagatelgrænserne, indebærer lovforslaget, at der skal foretages en vurdering af, om der er konkurrencebegrænsende elementer i den bagvedliggende joint venture-aftale. Det er således ikke selve joint venture-selskabets etablering, der skal vurderes, men alene den bagvedliggende joint venture-aftale. Kun, hvor denne indeholder konkurrencebegrænsende elementer, vil disse elementer være omfattet af forbudet, således at der må ansøges om fritagelse.

Såfremt joint ventures skulle vurderes efter bestemmelser i stil med EU's fusionskontrolregler, ville også selve aftalen om etablering af joint venture-selskabet skulle vurderes. Vurderingen skulle tage udgangspunkt i en dominanstest. Det vil sige, at der skulle foretages en vurdering af den stilling på markedet, som joint venture-selskabet måtte forventes at få.

Der er således en væsentlig forskel på den vurdering, et joint venture underlægges efter lovforslagets aftaleforbud, og efter fusionskontrolregler i stil med EU's.

Denne retstilstand er i øvrigt i overensstemmelse med praksis efter den gældende konkurrencelov. Den gældende konkurrencelov giver mulighed for at gribe ind over for konkurrencebegrænsende elementer i en joint venture-aftale. Lovforslaget indebærer således ikke udvidede beføjelser over for joint ventures.

Til det andet spørgsmål bemærkes, at forbudet mod misbrug af dominerende stilling ikke overflødiggør, at konkurrencebegrænsende aftaler, der knytter sig til etablering af et joint venture, er omfattet af forbudet i § 6.

Spørgsmål 86:

Ministeren bedes udbyde bemærkningerne til lovforslagets § 11, stk. 1, vedrørende det relevante marked og herunder give passende eksempler på henholdsvis produktmarked og geografisk marked samt endvidere oplyse, hvordan et delmarked, jf. § 11, stk. 1, nærmere skal afgrænses sammenlignet med de hidtil gældende regler.

Spørgsmål 97:

Ministeren bedes bekræfte, at der i lovforslaget lægges op til en modernisering af dominansbegrebet, og at der lægges op til en bredere afgrænsning af det relevante marked, end det er tilfældet i dag.

Svar:

Definitionen af det relevante marked er væsentlig i al konkurrenceregulering. Det er blandt andet ud fra denne definition, at man fastlægger, om en virksomhed har en dominerende stilling på det relevante marked.

Afgrænsningen er en nødvendig forudsætning for vurderingen af konkurrenceforholdene på det pågældende marked, herunder de enkelte virksomheders indflydelse på markedet. For både virksomheder og konkurrence-

myndigheder ville det derfor være ønskeligt, om der kunne gives en kort og klar definition af det relevante marked.

Det er imidlertid en dynamisk verden, vi lever i i dag. Markedsforholdene ændrer sig hurtigt. Det samme gør vareudbudet og -efterspørgslen.

Dette afspejles ved afgrænsningen af det relevante marked. Det er således ikke muligt at give en helt firkantet definition af det relevante marked og som følge heraf heller ikke på, hvornår der foreligger en dominerende stilling. Det skyldes, at konkurrenceretlige vurderinger altid må foretages på grundlag af relevante, konkrete bedømmelser af markedsforholdene.

Af hensyn til virksomhedernes retssikkerhed er overtrædelser af lovforslagets forbud mod misbrug af dominerende stilling derfor ikke i første omgang bødesanktioneret.

Med lovforslaget er der lagt op til en mere dynamisk afgrænsning af det relevante marked end hidtil. Dette afspejles bl.a. i bemærkningerne til § 11.

Markedsafgrænsning

Nedbrydningen af handelsgrænserne inden for EU vil betyde, at det relevante geografiske marked oftere end hidtil må afgrænses bredere end det danske territorium. Lovforslaget lægger således op til en bredere afgrænsning af det geografiske marked, end tilfældet er efter den gældende lov.

Ved fastlæggelsen af det relevante produktmarked vil der efter lovforslaget ikke blot skulle tages hensyn til den aktuelle konkurrence, men i øget omfang også skulle tages hensyn til den potentielle konkurrence og den forventede udvikling i substituerbarheden.

Et marked afgrænset til høje, justerbare barnestole er ligeledes et eksempel på en meget snæver markedsafgrænsning. Hensynet til den potentielle konkurrence og den forventede udvikling i substituerbarheden vil her kunne føre til en bredere afgrænsning.

Tilsvarende vil markeder, der tidligere er blevet afgrænset meget snævert som følge af modeluner og lignende, efter lovforslaget skulle afgrænses til et bredere marked.

Ændringerne indebærer, at markedsafgrænsningen bringes på linje med markedsafgrænsningen i EU. For at lette virksomhedernes anvendelse af reglerne har det netop været et hovedmål bag lovforslaget, at fortolkningen

af reglerne lægger sig så tæt op ad EU-praksis som mulig.

Dominansbegrebet

Den ændrede tilgang til afgrænsningen af det relevante marked har en afledt virkning ved vurderingen af, om der foreligger en dominerende stilling.

Efter lovforslaget vil der ved vurderingen af, om der foreligger en dominerende stilling, skulle lægges betydelig vægt på virksomhedernes markedsandel. Endvidere vil der ved vurderingen af, om en virksomhed indtager en dominerende stilling, skulle lægges vægt på, at denne stilling kan opretholdes over en vis periode. En større markedsandel, som kun er af midlertidig karakter, er således ikke i sig selv nok til at statuere, at der foreligger en dominerende stilling.

Med denne ændring bringes også fortolkningen af dominansbegrebet i overensstemmelse med den metode, som anvendes inden for EU-konkurrenceretten.

Endvidere vil der ved afgrænsningen af produktmarkedet i højere grad end hidtil skulle tages hensyn til såkaldt udbudssubstitution. Hermed menes spørgsmålet om, hvorvidt andre udbydere af lignende varer vil være i stand til uden større omkostninger og på kort sigt at omlægge deres produktion til de pågældende varer.

Disse momenter indebærer en ændring i forhold til praksis efter den gældende lov.

Dette betyder bl.a., at hvor man for nogle år tilbage afgrænsede et marked til f.eks. fodformede sko, vil de dynamiske tendenser og hensynet til den potentielle konkurrence formentlig bevirke, at et sådant marked ikke vil kunne forekomme i dag. Efter lovforslaget vil markedet skulle afgrænses bredere.

Spørgsmål 105:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen fra Danske Elværkers Forening, jf. bilag 76.

Svar:

Foreningen påpeger i sin henvendelse, at der er påbegyndt et reformarbejde af el- og varmeforsyningslovene, og at der først er grundlag for at tage stilling til, i hvilket omfang elsektoren skal være omfattet af konkurrencelovens bestemmelser, når de nye lovgivnings-

mæssige rammer er på plads. Foreningen anmoder om, at der sker den nødvendige koordinering i lovgivningsprocessen.

Udgangspunktet for anvendelse af lovforslaget på elsektoren er, at i det omfang sektorens konkurrencebegrænsninger er reguleret i speciallovgivning, herunder i bekendtgørelser udstedt med hjemmel heri, gælder forbudsbestemmelserne i lovforslaget ikke, jf. forslaget § 2, stk. 2. Dette svarer til forholdene under den gældende konkurrencelov.

For konkurrencebegrænsninger, der ikke følger af offentlig regulering, jf. lovforslagets § 2, stk. 2, gælder den generelle regel i lovforslagets § 6, hvorefter alle konkurrencebegrænsende aftaler, vedtagelser og samordnet praksis er forbudt, medmindre de er undtaget efter kriterierne i lovforslagets § 7.

Efter lovforslagets § 8 kan der gives fritagelse fra forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler ud fra nærmere definerede kriterier, såfremt konkurrencemyndigheden finder, at dette er samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt, f.eks. på grund af energi- og ressourcebesparelser. Det bemærkes endvidere, at aftaler, der ønskes fritaget, og som anmeldes inden 1. juli 1998, vil kunne opretholdes indtil 3 måneder efter, at konkurrencemyndigheden har truffet afgørelse i sagen, uanset om der måtte blive tale om et afslag. Rådet vil kunne forlænge denne frist.

På denne baggrund finder jeg ikke, at der er behov for egentlige særregler for elsektoren i den generelt gældende konkurrencelov. Imidlertid er jeg opmærksom på, at der kan være særlige problemer for elsektoren forbundet med overgangen til en forbudsbaseret konkurrencelov. Konkurrencemyndigheden må ved sin administration af den kommende konkurrencelov være opmærksom på og tage hensyn til disse problemer i overgangsperioden.

Spørgsmål 107:

Ministeren bedes oplyse, om bemærkningerne til lovforslagets § 6 (s. 18) om joint ventures betyder, at fusioner/virksomhedskoncentrationer i form af joint ventures bliver omfattet af forbudet i § 6.

Svar:

Bemærkningerne til lovforslagets side 18 indebærer ikke, at aftalen om et joint venture's etablering omfattes af forbudet mod konkur-

rencebegrænsende aftaler. Det vil alene være eventuelle konkurrencebegrænsende elementer, der er knyttet til en joint venture-aftale, der vil være omfattet af forbudet.

Denne retstilstand er i øvrigt i overensstemmelse med praksis efter den gældende konkurrencelov. Den gældende konkurrencelov giver mulighed for at gribe ind over for konkurrencebegrænsende elementer i en joint venture-aftale. Lovforslaget indebærer således ikke udvidede beføjelser over for joint ventures.

Spørgsmål 108:

Ministeren bedes oplyse, om konsekvenserne af lovforslaget vil være national dansk fusionskontrol omfattende fusioner, der sker i form af joint ventures.

Svar:

Lovforslaget indebærer ikke, at joint ventures underlægges en national kontrol svarende til fusionskontrol. Konkurrencemyndigheden vil således ikke kunne forbyde etableringen af et joint venture-selskab, men vil alene kunne forbyde eventuelle konkurrencebegrænsende elementer, der er knyttet til en aftale om etablering af et joint venture.

Denne retstilstand er i øvrigt i overensstemmelse med praksis efter den gældende konkurrencelov, jf. svaret på spørgsmål 107.

Spørgsmål 109:

Ministeren bedes redegøre for, om det ikke bør have afgørende betydning for fortolkningen af afgrænsningen af det relevante geografiske marked i § 7, at Danmark er medlem af EU's indre marked.

Svar:

Definitionen af det relevante marked er væsentlig i al konkurrenceregulering. Det er blandt andet ud fra denne definition, at man fastlægger, om en virksomhed har en dominerende stilling på det relevante marked.

Afgrænsningen er en nødvendig forudsætning for vurderingen af konkurrenceforholdene på det pågældende marked. For både virksomheder og konkurrencemyndigheder ville det derfor være ønskeligt, om der kunne gives en kort og klar definition af det relevante marked.

Det er imidlertid en dynamisk verden, vi lever i i dag. Markedsforholdene ændrer sig hur-

tigt. Det samme gør vareudbudet og -efter-spørgslen.

Dette afspejles ved afgrænsningen af det relevante marked. Det er således ikke muligt at give en helt firkantet definition af det relevante marked. Det skyldes, at konkurrenceretlige vurderinger altid må foretages på grundlag af relevante konkrete bedømmelser af markedsforholdene.

Med lovforslaget er der lagt op til en mere dynamisk afgrænsning af det relevante marked end hidtil. Dette afspejles bl.a. i bemærkningerne til § 11.

Det relevante marked består af to dele: Det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked.

Ved det relevante *produktmarked* forstås markedet for de produkter, som forbrugerne betragter som substituerbare. Lovforslaget lægger op til en vis modernisering ved afgrænsningen af det relevante produktmarked. Herved bringes markedsafgrænsningen på linje med markedsafgrænsningen i EU.

Det relevante *geografiske marked* består af de områder, hvor den pågældende virksomhed afsætter sine produkter, og som har tilstrækkelige homogene konkurrencevilkår.

En fuld tilpasning til EU-konkurrenceretten indebærer, at det relevante geografiske marked ikke blot kan omfatte hele Danmark eller en del heraf. Men at det relevante geografiske marked også kan omfatte markedsområder, der rækker ud over landets grænser.

Nedbrydningen af handelsgrænserne inden for EU må forventes at betyde, at det relevante geografiske marked oftere end hidtil vil afgrænses bredere end det danske territorium.

Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor det relevante geografiske marked vil være bredere end det danske territorium, hvilket er en udvidelse i forhold til bemærkningerne til lovforslagets § 7.

Spørgsmål 110:

Vil regeringen sørge for, at de kalkulationsregler m.v., der gælder for offentlige myndigheder – herunder amter og kommuner – sikrer, at tilbudsgivning sker på et sammenligneligt grundlag?

Svar:

Ved offentlige licitationer i relation til serviceydelser skal udgangspunktet for køberen og den private henholdsvis den offentlige serviceleverandør være ens, således at grundlaget for en egentlig sammenligning er til stede.

Erhvervsministeren vil undersøge mulighederne for at udarbejde et ensartet grundlag for udbud og tilbud på serviceområdet, som det f.eks. kendes på bygge- og anlægsområdet.

Endvidere vil erhvervsministeren undersøge mulighederne for en forbedret klageadgang i forbindelse med offentlige tilbud af serviceydelser.

Herudover vil erhvervsministeren tage skridt til at få udarbejdet og udsendt en ny vejledning om konkurrencelovens anvendelse på offentlige myndigheder og offentlige virksomheder.

Spørgsmål 111:

Kan ministeren bekræfte, at beslutninger truffet på baggrund af de ulovbestemte regler i kommunalfuldmagten ikke er omfattet af betingelsen »pålagt i henhold til lovgivning«?

Svar:

Beslutninger truffet på baggrund af de ulovbestemte regler i kommunalfuldmagten er ikke omfattet af betingelsen »pålagt i henhold til lovgivning«. Dette følger af det forhold, at kommunalfuldmagtens regler ikke direkte pålægger kommunalbestyrelsen at udføre bestemte opgaver, men alene åbner mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan udføre opgaver af forskelligt indhold.

Spørgsmål 112:

Kan ministeren i forlængelse af spørgsmål 107 og 108, jf. bilag 109, bekræfte, at såkaldte koncentratve joint ventures ikke kan falde ind under forbudet i § 6, medmindre disse indgår konkurrencebegrænsende aftaler?

Svar:

Jeg kan bekræfte dette.